

BALANÇ 2018

Estratègia
Nacional ^{de}
Paisatge

Objectiu 1. Uns paisatges naturals d'alta muntanya de qualitat i ben conservats

Acció 1.1. Redactar i tramitar la Llei de conservació del medi natural i de la biodiversitat

Al mes de maig el Govern va aprovar l'Avantprojecte de **Llei de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge** que va ser admesa a tràmit parlamentari el 28 de maig.

Estany de Cabana Sorda – Pilar Moreno

Objectiu 1. Uns paisatges naturals d'alta muntanya de qualitat i ben conservats

Acció 1.2. Establir un pla de gestió de les molleres

El Pla d'acció de les zones humides d'Andorra aprovat l'any 2017 amb durada fins al 2024, s'adapta al període del quart Pla estratègic internacional desenvolupat en el marc del Conveni de Ramsar.

<https://www.mediambient.ad/biodiversitat/zones-humides/pla-d-accio-de-les-zones-humides-d-andorra>

Al 2018 s'ha realitzat un avant projecte de restauració d'una zona humida a la zona de Grau- Roig.

Juvenils de Tritó Palmat – Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat

Objectiu 2. Uns paisatges rurals revalorats o potenciats

Acció 2.1. Potenciar el sector agrari com a peça imprescindible per a la diversificació econòmica del país

Durant el 2018 s'han mantingut les accions de difusió de la marca oficial "Productes agrícoles i artesans d'Andorra", participant en diferents esdeveniments de promoció i encetant una campanya a les xarxes socials (Facebook) en la que, endemés de la promoció dels diferents productes que es troben associats a la marca, s'ha incidit en qüestions de territori, paisatge i usos tradicionals. El col·lectiu de productors vinculats amb la marca compta actualment amb **25 productors**, havent registrat un increment del 12% respecte de l'any 2017.

El Consell General va aprovar la Llei 18/2018 de producció ecològica i règims de qualitat dels productes agraris i alimentaris establint el marc legal necessari als treballs de diversificació de les explotacions agràries d'Andorra, fomentant la producció de productes de qualitat certificada que facin visibles els valors afegits del territori. El Departament d'Agricultura treballa en el desplegament reglamentari de la Llei, que es preveu enllestir al segon semestre del 2019.

*Productes agrícoles artesans d'Andorra –
Departament d'Agricultura*

Vacada a l'Ensegur – Jordi Casamajor

Objectiu 2. Uns paisatges rurals revalorats o potenciats

Acció 2.1. Potenciar el sector agrari com a peça imprescindible per a la diversificació econòmica del país

El Reglament per al manteniment de la biodiversitat vegetal i la recuperació de parcel·les a l'erm es va aprovar a l'abril del 2018. Aquest text pretén fomentar les pràctiques agràries respectuoses amb els comunitats vegetals de més interès botànic alhora que es busca veure retornar certes activitats agràries en parcel·les avui dia en desús (feixes per exemple). Durant els primers mesos d'aplicació s'han rebut les primeres sol·licituds d'inscripció de parcel·les i s'ha efectuat les primeres verificacions tècniques per validar els mètodes de control.

S'ha celebrat novament el concurs nacional de prats florits per donar visibilitat al valor patrimonial que representen els prats de dall gestionats per les explotacions agràries.

Rotllos de palla a la Vall – Soraya Cristina Borlido

Objectiu 2. Uns paisatges rurals revalorats o potenciats

Acció 2.2. Promoure el coneixement i la conservació integrada del patrimoni cultural immoble

Les accions desenvolupades i/o supervisades pel Departament de Patrimoni Cultural es poden desglossar en quatre apartats: recerca, coneixement i inventari, protecció, consolidació/restauració i difusió.

Dins l'apartat de recerca, coneixement i inventari, l'objectiu prioritari s'ha centrat en l'àmbit de la mitjana i l'alta muntanya i s'han dut a terme les següents activitats:

- Segona campanya d'excavació a l'orri d'Emportona per part de l'empresa ACTIUM SL. Aquesta acció s'inscriu dins el projecte de la "Ruta temàtica dels orris", promoguda pel Comú d'Encamp, i el Departament de Patrimoni Cultural només va fer el seguiment de la intervenció.
- Tercera campanya de prospecció i sondeigs arqueològics a la parròquia d'Ordino, dins el projecte "Estudi diacrònic de la ocupació humana a l'alta i la mitja muntanya del sector septentrional de la parròquia d'Ordino". La campanya va ser duta a terme durant el mes d'octubre pel Grup d'Arqueologia d'Alta Muntanya (GAAM) de la UAB, coordinat pel Dr. Ermengol Gassiot, i es va centrar en l'àrea del Comís Vell.

*Orri d'Emportona –
Departament de Patrimoni Cultural*

Objectiu 2. Uns paisatges rurals revalorats o potenciats

Acció 2.2. Promoure el coneixement i la conservació integrada del patrimoni cultural immoble

Les accions desenvolupades i/o supervisades pel Departament de Patrimoni Cultural es poden desglossar en quatre apartats: recerca, coneixement i inventari, protecció, consolidació/restauració i difusió.

Dins l'àmbit de la protecció, el departament ha centrat els esforços en la preparació de nous Espais de Presumpció Arqueològica (EPA), en els entorns de protecció de BIC i en l'inventari d'estructures de mitja i alta muntanya.

- S'ha fet l'estudi per preparar l'EPA de la Caülla (Sant Julià de Lòria).

- S'ha fet l'inventari d'estructures a les següents zones:

 - Canillo: Vall del riu.

 - Encamp: Coma dels Llops, Les Agols, Emportona i Cubil.

 - Ordino: l'Estanyó, l'Angonella i Arans.

 - La Massana: Pla de l'Estany, les Fonts i el Cardamellar.

 - Andorra la Vella: Solà de Nadal i Prat Primer.

 - Sant Julià de Lòria: Aixirivall i Nagol.

 - Escaldes-Engordany: Vall de Perafita

- S'ha publicat l'entorn de l'església de Sant Serni de Llorts

- D'altra banda s'ha fet el seguiment de l'elaboració del Pla de Conservació de la Vall del Madriu-Perafita-Claror

Objectiu 2. Uns paisatges rurals revalorats o potenciats

Acció 2.2. Promoure el coneixement i la conservació integrada del patrimoni cultural immoble

Dins l'apartat de [consolidació/restauració](#) s'ha reconstruït una de les cabanes excavades a l'orri de Pessons o Encenrera, excavada per ACTIUM SL durant els anys 2015-2017.

Com en el cas d'Emportona, aquesta actuació s'inscriu dins el projecte de la "Ruta temàtica dels orris", promoguda pel Comú d'Encamp.

Dins l'àmbit de la difusió, el Departament de Patrimoni Cultural ha col·laborat en l'*app* "Primera Pedra", creada per la Fundació Cal Pal, i destinada a donar a conèixer les construccions en pedra seca del Principat.

La guia 2.0 de la Pedra seca a Andorra

Recórrer les valls altes és un viatge pel temps. El caminant gaudirà d'espais poc transformats, gairebé els mateixos que han habitat pastors, ramaders o agricultors de tots els temps. Indrets que no només mantenen l'essència, sinó molt més.

Web: www.primeraPEDRA.com

Objectiu 3. Uns paisatges urbans de qualitat, ben delimitats, acollidors per al turisme i alhora agradables per viure-hi

Acció 3.1. Introduir el paisatge en la planificació urbanística i en la planificació sectorial nacional

Durant el 2018 s'ha aprovat la fase 1 del Pla sectorial d'infraestructures verdes d'Andorra que afecta els termes de totes les parròquies de Sant Julià de Lòria, d'Andorra la Vella, la Massana i d'Ordino des de Aixovall fins a Sorteny. Alhora s'han modificat les directrius d'Ordenació corresponents.

S'ha realitzat un tram del camí Ral a la parròquia d'Ordino que formarà part del pla sectorial, i s'ha realitzat el projecte i la licitació de les obres d'un altre tram entre Ansalonga i la Cortinada i a la Massana.

<http://www.mediambient.ad/infraestructuresverdes>

També durant el 2018, s'ha actualitzat l'inventari dels arbres i arbredes singulars en zones urbanes i urbanitzables.

*Individu de Noguer – Arbre Singular a Sant Julià de Lòria
– Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat*

Objectiu 3. Uns paisatges urbans de qualitat, ben delimitats, acollidors per al turisme i alhora agradables per viure-hi

Acció 3.1. Introduir el paisatge en la planificació urbanística i en la planificació sectorial nacional

Accions addicionals:

El Ministeri d'Ordenament Territorial ha dut a terme l'obra de construcció de la fase 2 del camí a la vora del riu Arièja al Pas de la Casa, a fi de millorar i potenciar el paisatge d'aquesta zona. Com per la fase 1, el projecte ha tingut en compte les recomanacions i els resultats del taller internacional que va tenir lloc el 15 de maig del 2015 al Pas de la Casa, "Intervenir sobre el paisatge europeu transfronterer: claus per a l'ordenació del territori i la integració paisatgística".

*Fase 2 - Passeig del riu Arieja –
Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat*

Objectiu 3. Uns paisatges urbans de qualitat, ben delimitats, acollidors per al turisme i alhora agradables per viure-hi

Acció 3.2. Establir un pla de millora i integració de les zones industrials existents i futures

Durant el 2018, el Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat ha redactat el “Reglament d’integració paisatgística de les zones industrials i de les zones d’emmagatzematge” que desenvolupa la LOGTU i completa el Reglament de la construcció.

*Fotomuntatge Integració de les naus industrials a l’Avinguda de Salou –
Presentació Workshop 2017*

Objectius 2 i 3.

Uns paisatges naturals d'alta muntanya de qualitat i ben conservats

Uns paisatges urbans de qualitat, ben delimitats, acollidors per al turisme i alhora agradables per viure-hi

Acció 2.3.1. Mantenir i restaurar els boscos de ribera, i crear, on sigui possible, una xarxa de vies verdes aprofitant els marges dels rius

Durant el 2018, el Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat ha realitzat la neteja i el manteniment de la vegetació de ribera de 26,35 km de rius i torrents i s'han retirat un total de 295 tones de material vegetal.

Durant les operacions de neteja s'han eliminat els exemplars que s'han trobat de *Buddleja davidii* (espècie invasora).

S'han restaurat més de 1.000 m² de marges de rius amb estakes de diferents espècies de salzes al riu Valira del Nord (zona del camí ral a l'embocadura del riu de Montaner a la Massana).

També s'ha actualitzat el mapa de qualitat del bosc de ribera de la conca del Valira d'Orient i s'ha redactat un Pla de gestió i les directives de manteniment corresponents.

Plantacions al Riu Gran Valira – Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat

Objectiu 4. Unes carreteres més respectuoses pel que fa a la morfologia i més integrades en el paisatge

Acció 4.1 Establir les eines necessàries per garantir la integració paisatgística de les carreteres

Durant el 2018 s'han restaurat quatre talussos de la carretera d'Envalira i s'han finalitzat les obres del mirador de la mateixa carretera.

*Restauració de talussos a la carretera d'Envalira –
Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat*

Objectiu 5. Unes instal·lacions turístiques i de lleure de qualitat i respectuoses amb els paisatges que les envolten

Acció 5.1. Minimitzar els impactes paisatgístics de les grans instal·lacions turístiques i de lleure

Com cada any, al setembre i l'octubre del 2018 el Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat va fer les visites anuals d'inspecció relatives a les restauracions ambientals de les estacions d'esquí. S'ha constatat que algunes estacions fan esforços per millorar la integració paisatgística mitjançant sembres addicionals i algunes obres de millora.

El 19 de setembre una delegació del Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat va visitar el domini esquiable de Houches, situat en el massís protegit del Mont Blanc i més concretament la pista negra de Kandahar, on s'han fet molts campionats del món des de 1948. Aquesta visita va permetre intercanvis de bones pràctiques en matèria de paisatge en entorns de muntanya i pistes d'esquí.

<http://www.auvergne-rhone-alpes.developpement-durable.gouv.fr/echange-de-bonnes-pratiques-paysageres-en-milieu-a14702.html>

Objectiu 6. Un turisme diversificat que conegui els paisatges i els seus valors i que els respecti

Acció 6.1. Establir una diagnosi i unes propostes d'adequació de la xarxa de refugis per fomentar el senderisme de muntanya

El Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat ha inventariat els 4 refugis guardats per veure les necessitats dels més antics per adequar-los a les necessitats actuals a nivell energètic i de confort tant dels usuaris com dels treballadors. Es començarà per millorar la teulada del refugi de Comapedrosa i estudiar la implantació d'una microturbina a la presa de Juclar per aprofitament hidroelèctric.

Durant el 2018, els refugis guardats han acollit 9.000 pernoctacions i han servir 13.500 àpats.

Pel que fa a l'itinerari de la Coronallacs, s'han millorat els mapes per facilitar la orientació dels usuaris i s'han implementat nous calendaris de disponibilitats dels refugis a la web Coronallacs alhora que s'ha adjudicat la central de reserves unificada. Al 2018 hi ha hagut 306 finalistes dels 401 que han recollit la documentació inicial.

Objectiu 6. Un turisme diversificat que conegui els paisatges i els seus valors i que els respecti

Acció 6.1. Establir una diagnosi i unes propostes d'adequació de la xarxa de refugis per fomentar el senderisme de muntanya

Pel que fa al manteniment en general dels refugis, s'ha creat el canal de comunicació Facebook de “Manteniment de refugis” que compta amb 1.056 seguidors i s'han contractat 26 eventuais per al període d'abril a octubre per fer tasques de manteniment i neteja dels refugis lliures, així com per la senyalització dels camins GR. Aquestes tasques han permès recollir **588 kg** de deixalles.

S'han fet reformes als refugis lliures més freqüentats (Fontverd i Cabana Sorda) per millorar el confort dels usuaris i l'eficiència energètica i s'ha instal·lat un water sec a l'exterior de cadascú.

Refugi de Font Verd–
Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat

Objectiu 6. Un turisme diversificat que conegui els paisatges i els seus valors i que els respecti

Acció 6.1. Establir una diagnosi i unes propostes d'adequació de la xarxa de refugis per fomentar el senderisme de muntanya

També s'ha reparat la teulada del refugi del Pla de l'Estany malmesa per l'allau de l'abril del 2018.

A nivell internacional es participa al projecte internacional Entrepyr que té com a objectius entre altres elaborar una web/central de reserves de tots els refugis dels pirineus que inclogui informacions referents a cartografia, connexions, rutes, fitxes dels refugis...

Finalment, en el marc del projecte internacional "Plan refugios pirenaicos/Plan refuges" es treballa en temes com: la modernització dels refugis guardats, la formació dels guardes i del personal de les oficines de turisme i la seguretat i socors a la muntanya i el rol dels refugis guardats.

Objectiu 6. Un turisme diversificat que conegui els paisatges i els seus valors i que els respecti

Acció 6.3. Continuar utilitzant el paisatge per a la promoció turística del país

Durant el 2018, la web www.coronallacs.com, va rebre més de 8000 visites, 4 vegades més que l'any anterior.

Aquest estiu 2018 es va reeditar la guia de camins on es van afegir noves rutes, conformant un total de 66 rutes per tot el país .

A banda d'aquest nou producte, s'ha seguit promocionant tota l'oferta de muntanya a través de les campanyes de promoció tant a l'hivern com a l'estiu, ja sigui de forma online com offline de productes com el GRP, curses de muntanya, els esports de natura, la bicicleta de carretera o de muntanya, etc

Objectiu 7. Una població que coneix i estima tots els paisatges d'Andorra

Acció 7.2. Establir un programa de comunicació per fomentar la sensibilització dels adults sobre la riquesa i la importància del paisatge

Durant els dies del “Clean Up Day” organitzat a nivell internacional i més concretament l'11 de maig organitzat a nivell europeu s'han fet 6 activitats adreçades a alumnes de segona ensenyança o Formació Professional i 4 activitats a les escoles de primera ensenyança en l'entorn dels centres (neteja de patis, etc.) així com el punt jove de Canillo el dissabte 12/5.

En total s'han fet 10 accions de neteja a tot el país amb uns 350 participants i s'han recollit més de **1.000 kg** de residus que es trobaven en el medi.

També es va realitzar un taller de foto nocturna en col·laboració amb Vall de Madriu-Perafita-Claror el divendres 13 de juliol amb bona participació.

Objectiu 7. Una població que coneix i estima tots els paisatges d'Andorra

Acció 7.3. Formar els tècnics i professionals que intervenen en la gestió, la modificació, la restauració i la planificació del paisatge

En el marc de la 21ena Reunió del Consell d'Europa des Tallers pel Conveni europeu del paisatge, Andorra ha participat al Taller 1: *"L'educació al paisatge a l'escola primària i secundària"*.

Aquestes reunions tenen per objectiu presentar experiències de les polítiques públiques desenvolupades per cada país Part del Conveni. Aquesta, més concretament, tractava de l'article 6 B. c. del Conveni referent a l'educació.

Del 10 al 17 de juliol va tenir lloc a Ordino, el XIIè Seminari internacional de gestió i conservació de la biodiversitat amb el tema *"Plantes, vegetacions i paisatges de muntanya"* on es va fer la presentació de l'Estratègia Nacional del Paisatge d'Andorra, de l'Estratègia Nacional de la Biodiversitat d'Andorra i del Pla d'Acció de les zones humides d'Andorra.

Objectiu 7. Una població que coneix i estima tots els paisatges d'Andorra

Acció 7.4. Millorar els programes educatius escolars per fomentar el coneixement i l'estima del paisatge d'Andorra basats en el contacte directe amb el paisatge i les vivències

Des del Centre Andorra Sostenible s'han organitzat sessions del taller “*Som paisatge*”, adreçat a escolars entre 8 i 14 anys, a les quals han assistit 185 alumnes.

Finalment, el Departament de medi Ambient Sostenibilitat ha tramés al Ministeri d'Educació un estudi per la implementació d'un grau de paisatge a la Universitat d'Andorra.

Accions Transversals.

Acció A.T.1. Promoure la millora paisatgística a tot el país prioritant les carreteres i les zones més freqüentades, tant naturals com urbanes:

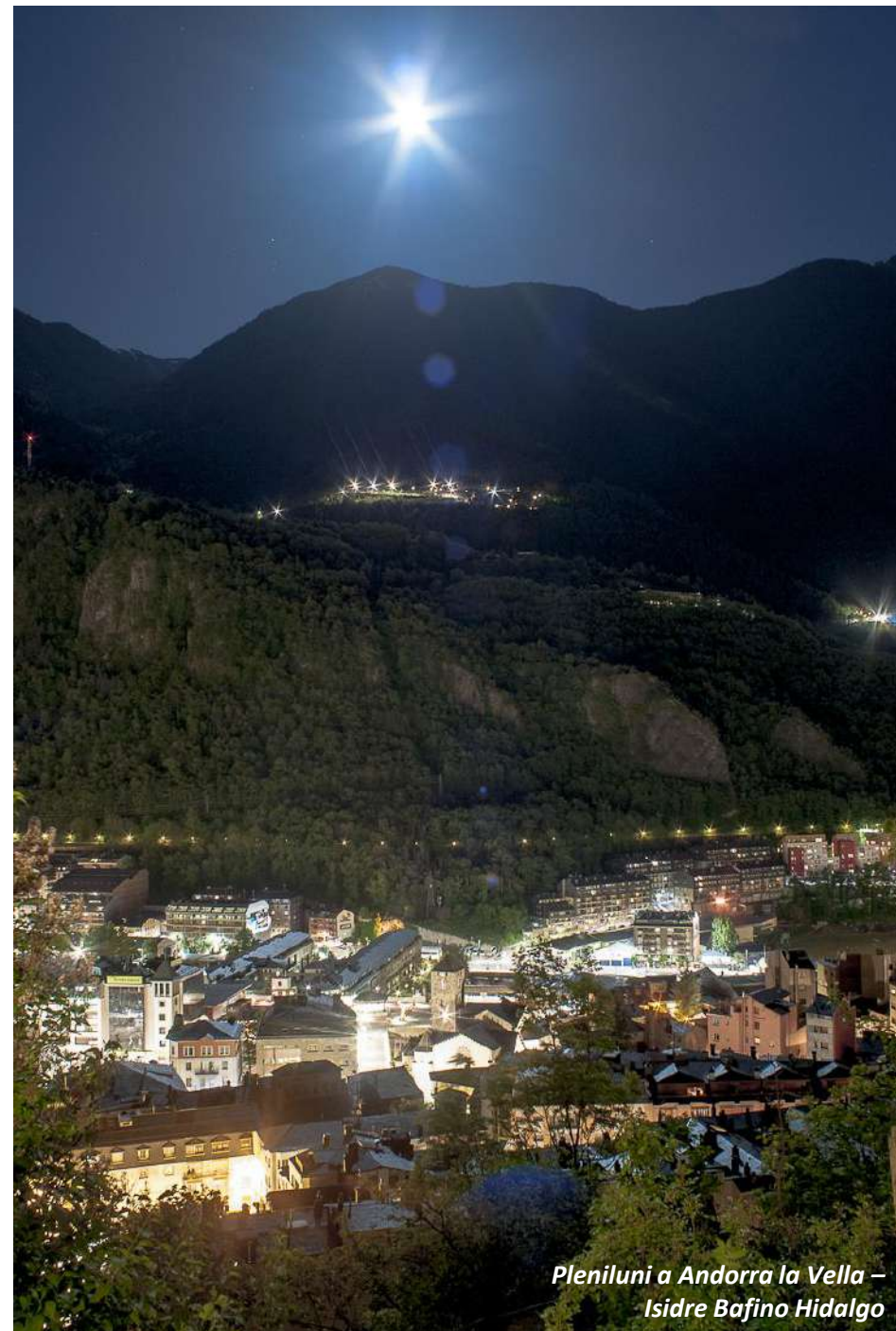
Durant el període 2012 – 2018, s'han obert 632 incidències paisatgístiques de les quals el 38% són *fotodenúncies* i el 62% són *punts negres*.

Del total de 242 *fotodenúncies*, el 77% estan resoltes i dels 390 *punts negres*, el 65% estan resolts.

Durant el 2018 s'han resolt un 60% de les *fotodenúncies* i un 23% *punts negres* rebuts.

Pel que fa al tipus de *fotodenúncies*, el 36% de les obertes l'any 2018 corresponen a *Deixalles i terra i pedres abandonades* i el 18% a *Contaminació de rius o estanys*.

I pel que fa al tipus de *punts negres*, el 52% dels oberts l'any 2018 corresponen a *Deixalles o terra i pedres abandonades*, i el 25% a *Vehicles abandonats*.

Pleniluni a Andorra la Vella –
Isidre Bafino Hidalgo

Govern d'Andorra

www.mediambient.ad

Fotografies procedents del concurs de fotografia digital "L'Andorra dels paisatges"

